

นิพนธ์ต้นฉบับ

The prevalence of school bullying in grade 4 – 6 primary school students in sub-district

Nai Mueang Nakhon Ratchasima city municipality

Potcharapol Sook-em, Piyawan Wattanasoontornsakul

Department of Pediatrics, Maharat Hospital, Nakhon Ratchasima

Received March 14, 2024 Revised December 8, 2024 Accepted December 20, 2024

Abstract

Background: Bullying is a significant worldwide problem that leads to negative effects on both physical and mental health. Therefore, understanding the issue of bullying in schools can help prevent bullying problems.

Objective: This study aimed to determine the prevalence of school bullying in grade 4 – 6 primary school students in sub-district Nai Mueang Nakhon Ratchasima city municipality.

Methods: This is a descriptive study. Data were collected from Grade 4 – 6 primary school students in the Nai Mueang sub-district of the Nakhon Ratchasima City Municipality during the 2021 school year. The tool used was a questionnaire divided into five parts: personal information, environmental information, experiences of being bullied, witnessing bullying, and bullying others at school. This was based on a literature review of related behaviors and risk factors contributing to bullying in schools.

Results: A total of the 336 students, 51 students were bullied (15%), The number of students who were bullied in school was 25 males (49%) and 26 females (51%). That the educational qualification of parents, parenting style and witness of domestic violence is associated with being bullied at school. Statistically significant, the most common form of bullying was profanity, making jokes that caused pain or regret were 38%. Bullying usually occurs from students in the same class.

Conclusion: Bullying is prevalent nowadays and is more common in elementary school children. Providing knowledge and guidance to help and prevention of bullying will help reduce the negative effects on children.

Keywords: School bullying, grade 4 – 6 primary school students

ความชุกของการถูกรังแกของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 – 6 ในโรงเรียนเขตเทศบาลนครราชสีมา

พชรพล สุขอม , ปิยวรรณ วัฒนสุนทรสกุล

กลุ่มงานกุมารเวชกรรม โรงพยาบาลมหาราชนครราชสีมา

บทคัดย่อ

ความเป็นมา: การรังแกเป็นปัญหาที่ทั่วโลกให้ความสำคัญ เนื่องจากการรังแกส่งผลเสียต่อทั้งด้านร่างกาย และจิตใจ ซึ่งความเข้าใจถึงปัญหาการรังแกในโรงเรียนจะช่วยให้สามารถป้องกันปัญหาได้

วัตถุประสงค์: เพื่อศึกษาความชุกของการถูกรังแกของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 – 6 ในโรงเรียนเขตเทศบาลนครราชสีมา

วิธีการศึกษา: การศึกษาเชิงพรรณนาโดยเก็บข้อมูลจากนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 – 6 ในโรงเรียนเขตเทศบาลเมืองนครราชสีมา ปีการศึกษา 2564 เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม 5 ส่วน ได้แก่ ข้อมูลส่วนบุคคล ข้อมูลด้านสภาพแวดล้อม ข้อมูลเกี่ยวกับการถูกรังแก การพบเห็นการถูกรังแก และการรังแกผู้อื่นในโรงเรียน โดยอ้างอิงจากการทบทวนวรรณกรรมพฤติกรรมที่เกี่ยวข้อง รวมไปถึงปัจจัยเสี่ยงที่ส่งผลให้เกิดการรังแกในโรงเรียน

ผลการศึกษา: นักเรียนทั้งหมด 336 คน มีนักเรียนถูกรังแก 51 คน (ร้อยละ 15) เป็นเพศชาย 25 คน (ร้อยละ 49) เพศหญิง 26 คน (ร้อยละ 51) พบว่าการศึกษาของผู้ปกครอง การเลี้ยงดู และการพบเห็นความรุนแรงในครอบครัว สัมพันธ์กับการถูกรังแกในโรงเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ รูปแบบการรังแกที่เกิดขึ้นมากที่สุดคือการใช้คำพูดหยาบคาย ล้อเลียนที่ทำให้เจ็บปวด หรือ เสียใจ การถูกรังแกมักเกิดจากนักเรียนระดับชั้นเดียวกัน

สรุป: การรังแกพบได้อย่างแพร่หลายในปัจจุบัน และพบมากขึ้นในเด็กประถมศึกษา การให้ความรู้ และมีแนวทางการช่วยเหลือ และป้องกันการรังแกกันอย่างเหมาะสม จะช่วยลดการเกิดผลเสียต่อเด็กได้

คำสำคัญ: การรังแกในโรงเรียน, นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 – 6

บทนำ

การรังแก (bullying) เป็นปัญหาที่มีความซับซ้อน และพบได้อย่างแพร่หลายในปัจจุบัน โดยเฉพาะในเด็กวัยเรียน มีงานวิจัยจำนวนมากที่ระบุถึงผลเสียของปัญหาการรังแกทั้งในด้านร่างกาย และจิตใจ¹ การรังแกเกิดขึ้นเมื่อผู้รังแกตั้งใจทำให้ผู้ถูกรังแกรู้สึกเจ็บปวดหรืออึดอัดใจ ไม่ว่าจะด้วยการข่มขู่หรือคุกคาม โดยที่ผู้รังแกมีอำนาจเหนือกว่า เช่น ขนาดร่างกายที่ใหญ่กว่า หรือสถานะทางสังคมที่ดีกว่า ทำให้ผู้ถูกรังแกไม่สามารถตอบโต้ได้ และมักเกิดขึ้นซ้ำอย่างต่อเนื่อง² โดยการรังแกสามารถส่งผลกระทบต่อทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ สังคม และการเรียน¹ ต่อเด็กทั้ง 3 กลุ่ม ดังนี้

ผู้ที่เป็นผู้รังแกมักมีความเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมทำร้ายตนเอง ความคิดและความพยายามฆ่าตัวตาย การใช้ความรุนแรง การเสพสารเสพติด และปัญหาด้านการเรียน นอกจากนี้ เมื่อเข้าสู่ผู้ใหญ่ พบว่ามีแนวโน้มสัมพันธ์กับโรคทางจิตเวช การกระทำผิดกฎหมาย ปัญหาความสัมพันธ์ ปัญหาด้านการทำงาน และอารมณ์แปรปรวน อีกทั้งยังเพิ่มความเสี่ยงในการเกิดความคิดหรือพฤติกรรมฆ่าตัวตาย

สำหรับผู้ที่ถูกรังแก ผลกระทบเกิดขึ้นโดยตรงทั้งด้านร่างกายและจิตใจ เช่น ความเครียด วิตกกังวล ภาวะซึมเศร้า อารมณ์แปรปรวน เบื่ออาหาร ปวดศีรษะ ขาดความนับถือตนเอง และความผิดปกติทางจิตใจ บางครั้งอาจแสดงออกเป็นอาการทางกายซึ่งมีสาเหตุจากภาวะทางจิตใจ นอกจากนี้ ผลกระทบที่ยาวนานต่อสุขภาพกายและจิตใจอาจนำไปสู่ความคิดฆ่าตัวตายและเสี่ยงต่อการกระทำอัตวินิบาตกรรมในที่สุด

ผลกระทบจากการรังแกก็สามารถส่งผลกระทบต่อผู้ที่อยู่ในเหตุการณ์การรังแกได้ โดยมักมีผลต่อความสัมพันธ์กับปัญหาด้านอารมณ์ พฤติกรรมการแสดงออกแบบก้าวร้าว และ อาจส่งผลกระทบต่อผลการเรียน จากการศึกษาพบว่า การรังแกเป็นปัญหาในระดับสากล ซึ่งพบได้ตั้งแต่ระดับอนุบาล และพบมากในช่วงมัธยมศึกษาส่วนใหญ่ การศึกษาวิจัยที่เกี่ยวกับการรังแกมักจะทำการศึกษาในกลุ่มตัวอย่างที่เป็นเยาวชน ในช่วงมัธยมศึกษา ปีที่ 4 - 6 เนื่องจากเป็นช่วงวัยที่มีความเปลี่ยนแปลงทางอารมณ์ และมักตอบสนองต่อเหตุการณ์อันไม่พึงประสงค์อย่างขาดสติ จากการศึกษาของ National center for education statistic and Bureau of justice³ พบว่า ร้อยละ 20 ของนักเรียนในช่วงอายุ 12 - 18 ปี มีประสบการณ์การถูกรังแก นอกจากนี้ นักเรียนจำนวน 160,000 คน ในประเทศสหรัฐอเมริกามีปัญหาขาดเรียน หรือมีความรู้สึกไม่อยากไปโรงเรียน เพราะถูกรังแก³ โดยจากงานวิจัยของประเทศแคนาดา⁴ พบว่าในนักเรียนช่วงมัธยมต้น จากจำนวนนักเรียน ทั้งหมด 64,174 คน เป็นนักเรียนชาย 32,912 คน และนักเรียนหญิง 31,262 คน พบว่า มีนักเรียนชาย 13,724 คน (ร้อยละ 58.3) และนักเรียนหญิง 10,066 คน (ร้อยละ 67.8) ถูกรังแกในโรงเรียน จากการศึกษาของประเทศเกาหลี⁵ พบว่ามีนักเรียนร้อยละ 14 ที่ถูกรังแกในโรงเรียน งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการรังแกใน โรงเรียนของประเทศไทยในกลุ่มนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 4 ของโรงเรียนแห่งหนึ่งตลอด 30 วัน⁶ พบว่ามีความชุกของการถูกรังแกถึงร้อยละ 24.6

รวมไปถึงจากการศึกษาในกลุ่มอายุที่ลดลง โดยศึกษาในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6⁷ พบว่ามีความชุกของการถูกรังแกถึงร้อยละ 77.5

จากงานวิจัยดังกล่าวจะพบว่า ปัญหาของการถูกรังแก เป็นปัญหาสำคัญของทุกประเทศ และ จากงานวิจัยต่าง ๆ แสดงให้เห็นว่า ปัญหาการรังแกพบได้ในเด็กที่อายุลดลง ด้วยความสำคัญของปัญหานี้ ผู้วิจัยจึงมีความตั้งใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับความชุกของการถูกรังแกในโรงเรียนของ นักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 4 - 6 ในเขตเทศบาลเมืองนครราชสีมา ซึ่งผลการศึกษาวิจัยในครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อตัวนักเรียน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดหาแนวทางปฏิบัติในการดูแล ป้องกัน ให้ความช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาของนักเรียนที่ถูกรังแก

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาความชุกของการถูกรังแกของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 ในโรงเรียนเขตเทศบาลนครราชสีมา ในปีการศึกษา 2564

วิธีการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษารูปแบบ descriptive study

เกณฑ์คัดเลือกและคัดออกจากการศึกษา

- เกณฑ์คัดเลือกเข้าเป็นกลุ่มศึกษา (Inclusion criteria)
นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ที่สมัครใจเข้าร่วม โครงการวิจัย และยินยอมในการตอบแบบสอบถาม
- เกณฑ์คัดออกจากการศึกษา (Exclusion criteria)
นักเรียนที่ไม่ได้มาเข้าเรียนในวันที่ผู้วิจัยลงพื้นที่เก็บข้อมูลจะถูกคัดออกจากการศึกษา

การกำหนดขนาดกลุ่มประชากร

ขนาดกลุ่มประชากรถูกกำหนดโดยใช้สูตรของ Yamane (1973) ซึ่งคำนวณจากค่า z ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ($z = 1.96$) และความคลาดเคลื่อน (d) ที่กำหนดไว้ 0.05 ในการคำนวณ ใช้สัดส่วนประชากรที่สนใจ (P) เท่ากับ 0.77 เมื่อนำค่าต่าง ๆ มาแทนในสูตร จะได้ขนาดตัวอย่างประชากรที่ต้องการศึกษาคือ 272 คน

เครื่องมือวิจัยเป็นแบบสอบถาม 1 ชุด ประกอบด้วย 5 ส่วน อ้างอิงจากการศึกษาวรรณกรรมทั้งในและต่างประเทศเพื่อระบุพฤติกรรมและปัจจัยเสี่ยงที่เกี่ยวข้องกับการรังแกใน โรงเรียน โดยบางส่วนของแบบสอบถามได้ปรับจาก *The Revised Olweus Bully/Victim Questionnaire* (Olweus, 1996) ซึ่งมีความเชื่อถือได้ (reliability) อยู่ที่ 0.81 การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวัดทำโดยการประชุมกับผู้เชี่ยวชาญเพื่อประเมินความตรง (validity) เพื่อให้มั่นใจว่าเครื่องมือสามารถวัดตามวัตถุประสงค์การวิจัยได้อย่างครบถ้วนและครอบคลุม

ข้อมูลถูกเก็บรวบรวมผ่านแบบสอบถามออนไลน์ (Google Form) โดยตรงจากกลุ่มตัวอย่างนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 ที่ศึกษาอยู่ในโรงเรียนประถมศึกษาในเขตเทศบาลนครราชสีมา ระหว่างเดือนมกราคมถึงเมษายน พ.ศ. 2565 จำนวนนักเรียนที่ตอบแบบสอบถามคิดเป็นร้อยละ 40 ทั้งนี้ การเก็บข้อมูลได้รับอนุมัติจากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในคน โรงพยาบาลมหาสารคามราชสีมา รหัสโครงการวิจัย 5178 ผู้วิจัยได้ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัยอย่างชัดเจน โดยต้องได้รับเอกสารยินยอมจากผู้ปกครองก่อนเข้าร่วมโครงการวิจัยและดำเนินการเก็บข้อมูล ซึ่งแบบสอบถามประกอบด้วย

- ข้อมูลส่วนบุคคล ด้านครอบครัว สภาพแวดล้อม และการเลี้ยงดูของผู้ปกครอง ได้แก่ เพศกำเนิด อายุ ระดับชั้นเรียน ศาสนา สถานภาพสมรสของบิดามารดา ระดับการศึกษาสูงสุดของผู้ปกครองรายได้ของครอบครัว การเลี้ยงดูของผู้ปกครอง การพบเห็นความรุนแรงในครอบครัว
- ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะการถูกรังแกในโรงเรียน⁸ ได้แก่ ความถี่ของการถูกรังแกในรูปแบบต่าง ๆ ระยะเวลาของการถูกรังแก รูปแบบของการรังแก ถูกรังแกโดยนักเรียนระดับชั้น เพศ และจำนวนสถานที่ที่ถูกรังแก ข้อมูลเมื่อถูกรังแกได้แจ้งให้ใครทราบหรือไม่ ความรู้สึกกลัว เมื่อถูกรังแกโดยนักเรียนคนอื่น

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ได้ถูกวิเคราะห์โดยใช้วิธีวิเคราะห์เชิงพรรณนา (descriptive analysis) เพื่อประเมินความชุกและปัจจัยที่สัมพันธ์กับการถูกรังแกในโรงเรียน สำหรับข้อมูลเชิงคุณภาพจะใช้การวิเคราะห์ Chi-square ในการประเมินความสัมพันธ์ และเปรียบเทียบความแตกต่างของตัวแปรด้วย p value < 0.05 เพื่อระบุความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ผลการศึกษา

จากการสำรวจนักเรียนพบว่า 51 คน (ร้อยละ 15.7) เคยถูกรังแกในโรงเรียน โดยในจำนวนนี้เป็นเพศชาย 25 คน (ร้อยละ 49) และเพศหญิง 26 คน (ร้อยละ 51) นักเรียนที่ตอบแบบสอบถามมีอายุระหว่าง 9-14 ปี โดยมีอายุเฉลี่ย 11.3 ปี จำแนกตามระดับชั้น ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 11 คน (ร้อยละ 21.6) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 28 คน (ร้อยละ 54.9) และชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 12 คน (ร้อยละ 23.5) นอกจากนี้ นักเรียนส่วนใหญ่จำนวน 332 คน (ร้อยละ 98.8) นับถือศาสนาพุทธ ทั้งนี้ การศึกษาไม่พบความสัมพันธ์ของเพศกำเนิด และระดับชั้นการศึกษา กับการถูกรังแกในโรงเรียนดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านบุคคลกับการถูกรังแก

ข้อมูลพื้นฐาน	ผลการศึกษา		Pearson Chi-square p value
	กลุ่มที่ถูกรังแกใน โรงเรียน	กลุ่มที่ไม่ถูกรังแกใน โรงเรียน	
	จำนวน (ร้อยละ) n = 51	จำนวน (ร้อยละ) n = 285	
เพศกำเนิด			
ชาย	25 (49.0)	142 (49.8)	0.916
หญิง	26 (51.0)	143 (50.2)	
ระดับชั้น			
ประถมศึกษาปีที่ 4	11 (21.6)	51 (17.9)	0.230
ประถมศึกษาปีที่ 5	28 (54.9)	190 (66.7)	
ประถมศึกษาปีที่ 6	12 (23.5)	44 (15.4)	
ศาสนา			
พุทธ	51(100.0)	281 (98.6)	
ศาสนาอื่น ๆ	0 (0.0)	4 (1.5)	

จากการสำรวจนักเรียนที่ถูกรังแกในโรงเรียน พบว่าสถานภาพสมรสของบิดามารดาที่อยู่ด้วยกันมีจำนวน 26 คน (ร้อยละ 51.0) บิดามารดาแยกกันอยู่ 13 คน (ร้อยละ 25.5) และบิดามารดาหย่าร้าง 9 คน (ร้อยละ 17.6) ระดับการศึกษาของผู้ปกครองส่วนใหญ่อยู่ในช่วงประถมศึกษาถึงมัธยมศึกษาตอนต้น 15 คน (ร้อยละ 29.4) มัธยมศึกษาตอนปลายถึงอนุปริญญา 21 คน (ร้อยละ 41.2) และปริญญาตรีถึงปริญญาเอก 15 คน (ร้อยละ 29.3) รายได้ครอบครัวส่วนใหญ่อยู่ที่ไม่เกิน 15,000 บาท 33 คน (ร้อยละ 64.7) นักเรียนส่วนใหญ่ได้รับการเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย 28 คน (ร้อยละ 54.9) และพบเห็นความรุนแรงในครอบครัว 29 คน (ร้อยละ 56.9) จากการศึกษาความสัมพันธ์ พบว่า ระดับการศึกษาของผู้ปกครอง การเลี้ยงดู (จำแนกตามแนวคิดของ Rogers, 1972) และการพบเห็นความรุนแรงในครอบครัว มีความสัมพันธ์กับการถูกรังแกในโรงเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ $p \text{ value} < 0.05$ ขณะที่ปัจจัยอื่นๆ เช่น เพศ ระดับชั้นการศึกษาของเด็ก สถานภาพสมรสของบิดามารดา และ รายได้ครอบครัว ไม่พบว่ามีความสัมพันธ์กับการถูกรังแกในโรงเรียน ดังตารางที่ 1 และ 2

ตารางที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านครอบครัวและสภาพแวดล้อมกับการถูกรังแก

ข้อมูลพื้นฐาน	ผลการศึกษา		Pearson Chi-square p value
	กลุ่มที่ถูกรังแก ในโรงเรียน จำนวน (ร้อยละ) n = 51	กลุ่มที่ไม่ถูกรังแก ในโรงเรียน จำนวน (ร้อยละ) n = 285	
	สถานภาพสมรสของบิดามารดา		
บิดามารดาอยู่ด้วยกัน	26 (51.0)	194 (68.1)	0.099
บิดามารดาแยกกันอยู่	13 (25.5)	40 (14.0)	
บิดามารดาหย่าร้าง	9 (17.6)	39 (13.7)	
บิดาหรือมารดาถึงแก่กรรม	3 (5.9)	12 (4.2)	
ระดับการศึกษาสูงสุดของผู้ปกครอง			
ต่ำกว่าประถมศึกษา - มัธยมศึกษาตอนต้น	15 (29.4)	84 (29.4)	0.001
มัธยมศึกษาตอนปลาย - อนุปริญญา	21 (41.2)	105 (36.9)	
ปริญญาตรี - ปริญญาเอก	15 (29.3)	96 (33.7)	
รายได้ของครอบครัว			
≤ 15,000 บาท	33 (64.7)	165 (57.9)	0.991
15,001 - 50,000 บาท	15 (29.4)	100 (35.1)	
≥ 50,001	3 (6.8)	20 (7)	
การเลี้ยงดูของผู้ปกครอง^{9,10}			
เข้มงวดกวดขัน	22 (43.1)	66 (23.2)	0.011
ประชาธิปไตย	28 (54.9)	212 (74.4)	
ปล่อยปละละเลย	1 (2.0)	7 (2.5)	
การพบเห็นความรุนแรงในครอบครัว			
เคย	29 (56.9)	86 (30.2)	< 0.001
ไม่เคย	22 (43.1)	199 (69.8)	

ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะของการถูกรังแกในโรงเรียน พบว่า ความถี่ของการถูกรังแกในโรงเรียนใน 2 เดือน ที่ผ่านมา เกิดขึ้น 1-3 ครั้ง จำนวน 37 คน (ร้อยละ 72.6) ส่วนใหญ่ระยะเวลาของการถูกรังแกเกิดขึ้นติดต่อกันนานประมาณ 2 สัปดาห์ จำนวน 28 คน (ร้อยละ 54.9) รูปแบบการรังแกที่เกิดขึ้นมากที่สุด คือ การรังแกด้วยคำพูดและการล้อเลียนจำนวน 47 คน (ร้อยละ 51) และ การถูกรังแก มักเกิดจากนักเรียนระดับชั้นเดียวกัน ซึ่งเป็นนักเรียนในห้องเรียนของตนเอง จำนวน 45 คน (ร้อยละ 77.6) โดยผู้รังแกเป็นทั้งเด็กผู้หญิงและเด็กผู้ชาย จำนวน 20 คน (ร้อยละ 39.2) และมักถูกรังแกจากนักเรียนคนเดียว จำนวน 25 คน (ร้อยละ 49.0) นักเรียนที่ถูกรังแกส่วนใหญ่ไม่ได้บอกให้ใครรู้ จำนวน 28 คน (ร้อยละ 54.9) และนักเรียนส่วนใหญ่รู้สึกกลัวการถูกรังแกจากนักเรียนคนอื่นบางครั้ง จำนวน 202 คน (ร้อยละ 60.1) ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะการถูกรังแกในโรงเรียน

ข้อมูลพื้นฐาน	ผลการศึกษา	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ความถี่ของการถูกรังแกในรูปแบบต่าง ๆ ในช่วง 2 เดือน		
- เกิดขึ้น 1 - 3 ครั้งเท่านั้น	37	72.6
- ถูกรังแกสัปดาห์ละครั้ง	4	7.8
- ถูกรังแกสัปดาห์ละ 3 - 4 ครั้ง	5	9.8
- ถูกรังแกมากกว่า 4 ครั้งต่อสัปดาห์	5	9.8
ระยะเวลาของการถูกรังแก		
- เกิดขึ้นติดต่อกันนานประมาณ 2 สัปดาห์	28	54.9
- เกิดขึ้นติดต่อกันประมาณ 1 - 6 เดือน	10	19.6
- เกิดขึ้นติดต่อกันประมาณ 1 - 4 ปี	13	25.5
รูปแบบการรังแก		
- การรังแกด้วยคำพูดและการล้อเลียน	47	51
- การแยกตัวจากกลุ่มเพื่อนและกีดกันทางสังคม	17	18.5
- การรังแกทางกายภาพ	21	22.8
- การข่มขู่และการบังคับ	7	7.6

ข้อมูลพื้นฐาน	ผลการศึกษา	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ถูกรังแกโดยนักเรียนระดับชั้น		
- ในห้องเรียนของตนเอง	45	77.6
- นักเรียนห้องอื่น แต่เป็นระดับชั้นเดียวกัน	3	5.2
- นักเรียนระดับชั้นที่สูงกว่า	8	13.8
- นักเรียนระดับชั้นที่ต่ำกว่า	2	3.4
ถูกรังแกโดยเด็กผู้หญิง หรือ ผู้ชาย		
- ส่วนใหญ่เด็กผู้หญิง	4	7.8
- โดยเด็กผู้หญิง 2 - 4 คน	1	2.0
- ส่วนใหญ่เด็กผู้ชายคนเดียว	14	27.5
- โดยเด็กผู้ชาย 2 - 4 คน	12	23.5
- ทั้งเด็กผู้หญิงและเด็กผู้ชาย	20	39.2
ถูกรังแกโดยนักเรียนจำนวน		
- ส่วนใหญ่เป็นเด็กคนเดียว	25	49.0
- โดยเด็กกลุ่มเดิม 2 - 3 คน	21	41.2
- โดยเด็กกลุ่มเดิม 4 - 9 คน	3	5.9
- โดยเด็กกลุ่มเดิมมากกว่า 9 คน	1	2.0
- โดยเด็กกลุ่ม 3 - 4 คนที่เปลี่ยนคน หรือ กลุ่มไปเรื่อย ๆ	1	2.0
สถานที่ที่ถูกรังแก		
ในห้องเรียน		
- มีครูอยู่ในเหตุการณ์	4	7.8
- ไม่มีครูอยู่ในเหตุการณ์	47	92.2
นอกห้องเรียน		
- ทางเดินหน้าห้องเรียนหรือ บันได	22	48.9
- บริเวณสนามของโรงเรียน	6	13.3
- โรงอาหาร	3	6.7
- ห้องน้ำโรงเรียน	5	11.1
- ทางเดินระหว่างเปลี่ยนคาบเรียน	3	6.7

ข้อมูลพื้นฐาน	ผลการศึกษา	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ
- ในขณะที่เดินทางมา หรือ กลับจากโรงเรียน	2	4.4
- บริเวณที่จอดรถ หรือป้ายจอดรถหน้าโรงเรียน	0	0
- บนรถขณะเดินทางมา หรือ กลับจากโรงเรียน	4	8.9
บอกใครหรือไม่ว่าถูกรังแก		
- ไม่เคยบอกให้ใครรู้เลย	28	54.9
- บอกให้ใครบางคนรู้แล้ว	23	45.1
กล่าวการถูกรังแกโดยนักเรียนคนอื่น		
- ไม่กล่าว	113	33.6
- กล่าวบางครั้ง	202	60.1
- กล่าวบ่อย	9	2.7
- กล่าวบ่อยมาก ๆ	12	3.6

อภิปรายผลการศึกษา

จากการศึกษาพบว่า มีนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ของโรงเรียนในเขตเทศบาลเมืองนครราชสีมา ปีการศึกษา 2565 จำนวน 336 คน มีนักเรียนที่เคยถูกรังแกในโรงเรียนทั้งหมด 51 คน (ร้อยละ 15.7) ซึ่งสอดคล้องไปกับงานวิจัยของ Young Shin Kim และคณะ ที่ได้ศึกษาความชุกของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา พบว่า ความชุกของการถูกรังแกของนักเรียนทั้งหมด 1,756 คน (ร้อยละ 14)⁵ อย่างไรก็ตาม ผลการศึกษานี้แตกต่างจากงานวิจัยของ Supa Pengpid และคณะ ซึ่งศึกษานักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 4 พบว่ามีความชุกของการถูกรังแก 679 คน (ร้อยละ 24.6)¹¹ รวมไปถึง งานวิจัยของ Ziqiang Han และคณะ ที่ได้ศึกษาในกลุ่มนักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 4 - 6 ในประเทศจีน พบว่ามี ผู้ถูกรังแก ร้อยละ 26.1¹²

การศึกษานี้ที่พบว่ามีความชุกของการถูกรังแกต่ำกว่าการศึกษาอื่น ๆ เนื่องจากช่วงที่มีการเก็บข้อมูลงานวิจัยนี้มีสถานการณ์ COVID – 19 ส่งผลทำให้มีการตอบแบบสอบถามจากจำนวนนักเรียน 831 คน มีผู้ตอบแบบสอบถามเพียง 336 คน (ร้อยละ 40)

จากการศึกษาพบว่า จำนวนนักเรียนที่ถูกรังแก มีสัดส่วนของเด็กผู้ชายและเด็กผู้หญิง เป็นจำนวนเท่ากัน โดยเป็นนักเรียนหญิง 26 คน (ร้อยละ 51) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Samantha Salmon และคณะ ที่ศึกษากลุ่มประชากรของชั้นมัธยมศึกษา และ มัธยมปลายพบว่า มีนักเรียนชาย 13,724 คน (ร้อยละ 58.3) และนักเรียนหญิง 10,066 คน (ร้อยละ 67.8) ถูกรังแกอย่างน้อย 1 ครั้งในช่วง 12 เดือนที่ผ่านมา⁴ งานวิจัยของ

แพทย์หญิงธิดารัตน์และคณะ ที่ได้ทำการศึกษาความชุกของการถูกรังแกในเด็กนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 พบว่า มีสัดส่วนของนักเรียนชายและหญิงที่ถูกรังแกเป็นร้อยละ 54.5 และ ร้อยละ 45.5 ตามลำดับ⁶ นอกจากนี้จากงานวิจัยของ สุภรดาและคณะ ก็พบว่ากลุ่ม ผู้ถูกรังแกเป็นนักเรียนชายร้อยละ 40 และนักเรียนหญิงร้อยละ 60⁷ ซึ่งสอดคล้องไปกับการศึกษาของ Supa Pengpid และคณะที่พบว่า มีนักเรียนชาย 383 คน (ร้อยละ 56.4) และนักเรียนหญิง 296 คน (ร้อยละ 43.6) ถูกรังแกในโรงเรียน¹¹ ซึ่งพบว่าเป็นสัดส่วนใกล้เคียงกับการศึกษาความชุกของการถูกรังแกของนักเรียนชั้นประถมศึกษาในเขตเทศบาลเมืองนครราชสีมา

จากการศึกษา Samantha Salmon และคณะ ทำการศึกษาในประเทศแคนาดา พบว่าการรังแกที่พบได้บ่อย คือ การพูดจาล้อเลียน ร้อยละ 33.8 และการรังแกในลักษณะ ชก ตะ ต่อย หรือทำร้ายร่างกาย ร้อยละ 28.1⁴ รวมไปถึงงานวิจัยของ Ziqiang Han ที่ทำการศึกษาในประเทศจีน ก็พบว่าการรังแกที่พบได้บ่อย คือ การล้อเลียน ร้อยละ 18.8 เช่นเดียวกัน¹² นอกจากนี้จากการศึกษาของแพทย์หญิง ธิดารัตน์ และคณะ ได้ทำการศึกษาในกลุ่มนักเรียนชั้นประถมศึกษา ชั้นปีที่ 4 - 6 พบว่า รูปแบบวิธีการถูกรังแกพบว่าในช่วงสองเดือนที่ผ่านมา การถูกรังแกด้วยวาจาเป็นรูปแบบการรังแกที่ พบบ่อยที่สุด โดยพบร้อยละ 64⁶ ซึ่งจากการศึกษาดังกล่าว สอดคล้องไปกับการศึกษาของนักเรียนในเขตเทศบาลเมืองนครราชสีมา โดยรูปแบบการรังแกที่พบมากที่สุด คือ การรังแกด้วยคำพูดและการล้อเลียนจำนวน 47 คน (ร้อยละ 51)

ในด้านสถานที่ นักเรียนที่ถูกรังแกส่วนใหญ่ถูกรังแกในห้องเรียนของตนเอง เป็นจำนวน 45 คน (ร้อยละ 77.6) ซึ่งมักจะเป็นสถานที่ที่ไม่มีครูอยู่ในเหตุการณ์ จากการถูกรังแก 51 ครั้ง มีจำนวน 47 ครั้งที่ไม่มีครูอยู่ในเหตุการณ์ (ร้อยละ 92.2) ซึ่งสอดคล้องไปกับการศึกษาของ สุภรดา ชุมพาลี ที่ทำการศึกษาในนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นของโรงเรียนในภาคกลาง ที่พบว่านักเรียนระดับมัธยมต้นถูกรังแกในห้องเรียนเมื่อครูไม่อยู่มากที่สุด (ร้อยละ 40.5) รองลงมาคือทางเดินหน้าห้องเรียนหรือบันได (ร้อยละ 29.4) และสนามโรงเรียน (ร้อยละ 22.6)⁷

ในด้านปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการถูกรังแก งานวิจัยของ Young Shin Kim และคณะ พบว่าการถูกรังแกในกลุ่มครอบครัวที่มีสถานะทางเศรษฐกิจสูง (high socioeconomic) ไม่แตกต่างจากกลุ่มที่มีสถานะทางเศรษฐกิจต่ำ (low socioeconomic) แต่จากงานวิจัยนี้พบว่า นักเรียนที่มาจากครอบครัวที่สมบูรณ์ซึ่งหมายถึงครอบครัวที่เด็ก และ พ่อ หรือ แม่ อาศัยอยู่ร่วมกันมีแนวโน้มที่จะถูกรังแกน้อยกว่านักเรียนที่มาจากครอบครัวที่ไม่สมบูรณ์⁵ จากการศึกษาปัจจัยต่าง ๆ ที่สัมพันธ์กับการถูกรังแกในโรงเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - 6 ในเขตเทศบาลเมืองนครราชสีมาพบว่า ระดับการศึกษาของผู้ปกครอง การเลี้ยงดูของผู้ปกครอง และ การพบเห็นความรุนแรงในครอบครัวมีความสัมพันธ์กับการถูกรังแกในโรงเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่จากการศึกษาของ Supa Pengpid และ Karl Peltzer พบว่า การได้รับการดูแลจากครอบครัวไม่มีความสัมพันธ์กับการถูกรังแกในโรงเรียน¹¹ อย่างไรก็ตามการเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยมีส่วนสำคัญในการส่งเสริมให้เด็กเติบโตใน

สภาพแวดล้อมที่ได้รับความยุติธรรม ความรัก และการยอมรับ ส่งผลให้เด็กมีความมั่นใจในตนเองและทักษะทางสังคมที่ดีช่วยลดความเสี่ยงในการเป็นเหยื่อหรือผู้ก่อการร้ายแก ในทางตรงกันข้ามการเลี้ยงดูแบบทอดทิ้งทำให้เด็กขาดการดูแลและคำแนะนำที่เพียงพอส่งผลให้ขาดความมั่นใจและมีความเสี่ยงสูงที่จะถูกรังแกเนื่องจากขาดทักษะในการรับมือกับปัญหาสังคมและอาจแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวจากการขาดการชี้แนะที่เหมาะสม การเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกดขี่ส่งผลให้เด็กขาดความอิสระในการตัดสินใจและแสดงออกซึ่งนำไปสู่การขาดความมั่นใจและไม่สามารถรับมือกับสถานการณ์ที่ทำได้เด็กในกลุ่มนี้จึงมีโอกาสูงที่จะเป็นเป้าหมายของการถูกรังแกเนื่องจากถูกมองว่าไม่สามารถปกป้องตนเองได้

โดยสรุปการถูกรังแกในโรงเรียนมักเกี่ยวข้องกับวิธีการเลี้ยงดูที่เด็กได้รับตั้งแต่ที่บ้านทั้งในด้านการพัฒนาความมั่นใจในตนเอง การเข้าสังคม และการรับมือกับความกดดันจากเพื่อน

บทสรุป

จากการศึกษาพบว่า ร้อยละ 15.2 ของนักเรียนเคยถูกรังแกในโรงเรียน โดยกลุ่มนักเรียนเหล่านี้ส่วนใหญ่ถูกรังแกโดยเพื่อนร่วมชั้นของตนเอง นักเรียนที่ถูกรังแกมักไม่ได้แจ้งปัญหาให้ครูหรือผู้ปกครองรับทราบถึงปัญหาเหล่านี้ ถึงแม้ว่ากลุ่มนักเรียนที่ถูกรังแกจะมีจำนวนไม่มากเมื่อเทียบกับจำนวนกลุ่มนักเรียนที่ทำการศึกษา แต่การให้คำแนะนำและประสานงานกับองค์กรที่เกี่ยวข้อง เช่น โรงเรียน เพื่อจัดการความรู้และแนวทางการป้องกันการรังแกอย่างเหมาะสม ถือเป็นสิ่งสำคัญ รวมไปถึงการให้ความรู้ แก่ครูและผู้ปกครองเพื่อให้ตระหนักถึงปัญหาของการถูกรังแกในโรงเรียน นอกจากนี้ครูและผู้ปกครองควรติดตามนักเรียนที่มีความเสี่ยงต่อการถูกรังแก พร้อมทั้งคัดกรองปัญหาพฤติกรรมและอารมณ์ของเด็กกลุ่มนี้ เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาการถูกรังแก รวมถึงผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นตั้งแต่ระยะเริ่มต้น

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณอาจารย์นายแพทย์โยธี ทองเป็นใหญ่ อาจารย์นายแพทย์ นิพัทธ์ สีมาขจร อาจารย์แพทย์หญิงพิชญา ถนอมสิงห์ อาจารย์นายแพทย์เฉลิมพงษ์ รัชฎพิพัฒน์ และ อาจารย์แพทย์หญิงสิญา ถิลาทนาพร ซึ่งกรุณาให้คำปรึกษาด้านการทำวิจัย

เอกสารอ้างอิง

1. เขมิกา เขมะกนก สูดนาวา, วีระศักดิ์ ชลไชยะ, จริยา ทะรักษา. การรังแกในเด็กและวัยรุ่น. สมาคมกุมารแพทย์แห่งประเทศไทย. [เข้าถึงเมื่อ 14 ม.ค.2563]. เข้าถึงได้จาก: <http://www.thaipediatrics.org/Media/media-20200127111610.pdf>
2. สถาบันสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่นราชนครินทร์, กรมสุขภาพจิต, กระทรวงสาธารณสุข. คู่มือการปฏิบัติสำหรับการดำเนินการป้องกัน และการจัดการการรังแกกันในโรงเรียน. กรุงเทพฯ: บริษัท บีคอนด์ พับลิชชิง จำกัด, 2561. หน้า 1 – 13.
3. Stop Bullying gov. What is bullying. [cited 16 DEC 2020]. Available from: <https://www.stopbullying.gov/bullying/what-is-bullying>
4. Salmon S, Turner S, Taillieu T, Fortier J, Afifi T. Bullying victimization experiences among middle and high school adolescents: Traditional bullying, discriminatory harassment, and cybervictimization. J Adolesc. 2018; 63:29-40.
5. Kim Y S, Koh YJ, Leventhal BL. Prevalence of school bullying in Korean middle school students. Arch Pediatr Adolesc Med. 2004;158:737-41.
6. ชิดารัตน์ ปุระณะชัยศิริ, สิรินัดดา ปัญญาภาส, จิตวี แก้วพรสวรรค์. กลยุทธ์ในการแก้ปัญหาการถูกรังแกของเด็กนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลาย วารสารสมาคมจิตแพทย์แห่งประเทศไทย. 2558; 60: 275-86.
7. สุภรดา ชุมพาลี, ทัศนาก ทวีคุณ. พฤติกรรมรังแกกันของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ของจังหวัดหนึ่งในภาคกลาง ประเทศไทย. The Journal of Psychiatric Nursing and Mental Health 2019; 33:1-21.
8. ฉันท์สุดา พงศ์พันธุ์ภักดี. ความก้าวร้าว ความรุนแรง และการรังแกผู้อื่น. ใน: รสวันต์ อารีมิตร, บรรณาธิการ. ตำราเวชศาสตร์วัยรุ่น. พิมพ์ครั้งที่ 1. นนทบุรี: ห้างหุ้นส่วนจำกัด ภาพพิมพ์; 2559. หน้า 613-23.
9. รุ่งรัตน์ สุขะเดชะ. การอบรมเลี้ยงดูเด็กของครอบครัวไทย: การทบทวนวรรณกรรมแบบบูรณาการอย่างเป็นระบบ. วารสารพยาบาลศาสตร์และสุขภาพ. 2563;43:1-9.
10. เฉลิมศรี ตั้งสกุลธรรม. การศึกษาเปรียบเทียบรูปแบบของการอบรมเลี้ยงดูและความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลของเด็กวัยรุ่นในเขตกรุงเทพมหานคร [วิทยานิพนธ์]. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง; 2544.
11. Pengpid S, Peltzer K. Bullying and its associated factors among school-aged adolescents in Thailand. The ScientificWorld Journal 2013;2013:254083.
12. Han Z, Zhang G, Zhang H. School Bullying in Urban China: Prevalence and Correlation with School Climate. Int J Environ Res Public Health. 2017;14(10):1116.